

ธรรมสอน

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

หลวงพ่อก : อันนี้คำถามสด ยาวเหยียดเลย แต่มันมีเนื้อหาสาระอยู่เหมือนกัน

ถาม : ลูกมีคำถามและความอัศจรรย์ที่ได้ประสบทางจงกรม ขอโอกาสเล่าให้หลวงพ่อกฟังเจ้าคะ

๑. ในคืนที่ ๔ ของการปฏิบัติ ลูกได้ฝันประหลาดว่า ตนเองกำลังหนีมารตัวหนึ่งที่กำลังมาใกล้ตัว ลูกหนีเข้าไปในอาคารหนึ่ง และได้ร้องบอก รปภ. ที่รักษาอาคารแห่งนั้นว่า “ได้ยินเสียงผู้ร้ายใกล้เข้ามาแล้วไซ้ไหม ระวังไว้อย่าให้เข้ามา” แล้วลูกก็หลบเข้าไปในอาคาร เสียงนั้นจวนตัวมากจนลูกต้องหนีขึ้นบันไดไป ไม่สามารถอยู่ในลิฟต์ชั้นที่ ๑ ของอาคารได้ พอลงไปชั้นที่ ๒ ก็รู้ว่าโจรร้ายนั้นเข้ามาใกล้ในอาคารจนได้ ลูกก็หนีต่อไป ก็กดลิฟต์ขึ้นไปชั้นที่สูงขึ้น ความรู้สึกตอนนั้น อาคารนั้นเหมือนโรงพยาบาล

ชั้นล่าง ชั้นล่างลูกได้พบเห็นคนป่วย คนแก่มารอหาหมอ พอลงไปชั้นสูงขึ้นไป (กดลิฟต์แล้ว ด้วยความตกใจและกลัวโจรร้าย) ลิฟต์มาเปิดที่ชั้นคนตาย ชั้นนี้มีคนตายนอนเรียงกันเต็มไปหมด ไม่มีหมอพยาบาลเลยสักคน เจ็บมาก ใจคิดว่าจะมาหลบโจรที่ชั้นนี้ดีไหมหนอ แต่เจ็บเหลือเกิน ไปต่อดีกว่า ลิฟต์ก็ไปเปิดชั้นใหม่ ชั้นนี้เต็มไปด้วยเด็กเกิดใหม่ร้องกระจองอแงบ้าง มีพยาบาลคอยดูแล เออ! ชั้นนี้ค่อยมีเพื่อนหน่อย ลูกจึงก้าวออกมาหลบโจรอยู่ชั้นนี้

ในขณะที่หลบโจรอยู่นั่นเอง ก็มีคนบอกว่าให้มาดูตรงนี้สิ แต่ลูกคือไม่ไป ไม่เชื่อเขาทันใดนั้นโจรมาจากทิศใดไม่ทราบ ทูบกระຈักตีทะเลาะมาลากคอกลูกจะให้ร่วงลงจากตึกสูง ทันใด

นั่นก็มีทีม (เหมือนองค์กรของคุณ) มาประมาณ ๔ คน มาช่วยต่อสู้กับโจรร้าย โจรร้ายกาจมาก กำลังมากเหลือเกิน มือไม้เหนียวมากคะ ถีบให้หลุดจากตัวลูก เหมือนแกะให้หลุดจากหน้าต่าง ขอบหน้าต่างมาก ลูกสู้สุดฤทธิ์สุดเดชกว่าที่จะถีบโจร แกะมือโจรให้ร่วงจากตึกได้แทบตายเลยทีเดียว พอโจรหลุดไปแล้วก็รู้สึกที่โจรนี้จะกลับมาอีก เพราะ รมภ. ข้างล่างกันไว้ไม่ได้ โจรจะมาหาเราจนเจอ และต่อสู้กันอีกใหม่

จากนั้นลูกก็ตื่นขึ้นเป็นเวลาประมาณตี ๔ ถึงเวลาเดินจงกรมพอดี ก็ได้ไปล้างหน้า สวดมนต์และเข้าทางจงกรม ก็ได้พิจารณาถึงความฝันที่เกิดขึ้นว่า เอ! ฝันนี้เป็นฝันฟุ้งซ่านหรือว่าจะมีความหมายอะไรหรือเปล่าหนอ ใจก็คำนวณว่าจะฟุ้งซ่านคงไม่ใช่ เพราะเมื่อคืนนี้ก่อนนอนได้สวดมนต์ชินบัญชร สติครบดี ไม่น่าฟุ้งซ่านได้ หากไม่ฟุ้งซ่านเหตุใดจึงฝัน

ก็ย้อนกลับมาว่า อ้อ! เมื่อคืนนี้หลังจากลงจากทางจงกรมก็นั่งอ่านหนังสือประวัติการภาวนาของพระมหาบัว ตั้งแต่หลวงตาออกบวช และการพิจารณาธรรมในขั้นต่างๆ จนมาถึงขั้นช่วงท้ายสุดที่ท่านอุปัฏฐากหลวงปู่มั่น สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนในการอ่านหนังสือเล่มนี้ คือองค์หลวงตาต่อสู้กับกิเลสเอาจริงเอาจัง สมบุกสมบันมาก สู้เอาเป็นเอาตายกันไปข้างหนึ่ง

แต่ในใจเรากลับสงสัยว่า “มันต้องต่อสู้ขนาดนั้นเชียวหรือ ต้องเอากันหนักขนาดนั้นเลยหรือ ไม่ทางสายกลางหรือ” แล้วก็ปิดหนังสือเข้านอน จนมาฝันแล้วก็สำเนียงบนทางเดินจงกรมว่าภาวะถีบโจรร้ายให้หลุดจากตัวเรา ความรู้สึกในฝันมันชัดเจนมาก ต้องไม่ยอมแพ้ ถีบจนกว่าจะหลุด ถ้าไม่หลุดจะไม่ยอมหยุดเป็นอันขาด เพราะถ้าหยุดมันจะลากลงตึกสูง และตายไปกับมันแน่ ก็ถีบต่อสู้สุดชีวิตจริงๆ อ้าว! ที่นี้มาลองสู้กันบนทางจงกรมแบบในฝันเลยนะ ถ้าฝันนี้มีความหมาย เราคงได้รู้อะไรเป็นแน่

บนทางจงกรมวันนี้ลูกเริ่มเดินตอนตี ๔ ระหว่างเดินจงกรมก็พุทโธไม่ให้ขาด ตั้งมั่นไม่ให้ขาด และหากฟ้าไม่สว่างจะไม่ลงจากทางจงกรมเป็นอันขาด ระหว่างเดินความปวดหลังก็มา อ้าว! สู้กันเลยปวดก็ปวดไป จากนั้นลูกก็เริ่มแยกอีก อะไรมันปวด หลังก็ไม่ใช่ หลังกับความ

ปวดมันก็คนละอัน ใจมันจะสู้ ใจก็ไม่ใช่ความปวด แต่เมื่อก่อนทำไมทนไม่ได้ อ้อ! ก็เพราะเอาใจไปรับ ใจวิ่งไปหา ไปเสวยความปวดนั้น มันก็ปรุ่งต่อเป็นทุกข์ทรมาน ไม่ไหวแล้ว ต้องหยุดแล้ว แล้วก็พักผ่อนทุกที คราวนี้ปล่อยให้มันปวดไป ใจไม่เข้าไปรับ ใจอยู่กับพุทโธ สักพักไม่ปวดแล้ว ความปวดล่องหายไปต่อหน้า อ้อ! แปลก อ้าว! ยังไม่หยุดพุทโธต่อ

พิจารณาความฝันที่ประสบมาขึ้นมาหลายครั้งว่าใจร้าย รมภ. องครักษ์ทั้ง ๔ เปรียบกับอะไร จนในที่สุดก็กระจ่างว่า ใจร้ายน่าจะเป็นกิเลส เป็นเครื่องจุดหัวใจลงต่ำ รมภ. เป็นสติ หากไม่มีสติสมบุรณ์ก็ไม่สามารถระมัดระวังใจร้ายไม่ให้เข้ามาได้เลย องครักษ์ทั้ง ๔ พิจารณาอยู่นานจนคิดว่าน่าจะเป็นศีล สมาธิ ปัญญา และความเพียรที่ต้องต่อสู้กับใจร้ายให้กระเด็นออกไปจากใจ หากองค์ทั้ง ๔ นี้ไม่แข็งแรงพอ จะไม่สามารถต่อสู้กับใจร้ายได้เป็นแน่ ลูกต้องวิ่งไปกับมันเป็นแน่

แล้วขณะพิจารณาฝัน ทุกขเวทนาก็ปวดอีก ปวดหนักกว่าครั้งแรก มาปวดขา ปวดหลัง เวียนศีรษะคล้ายจะเป็นลม จะให้ลูกหยุดเดินให้ได้ ใจคิดว่าเราจะสู้กันให้ถึงที่สุดเหมือนความฝัน ทุกครั้งที่เหมือนว่าจะทนไม่ไหว หยุดเถอะ ก็จะย้อนถามกลับว่า สู้สุดหรือยัง ใจมันไม่เปรียบกับความรู้สึกตอนสู้กับใจในฝัน ยังฝันไม่สุดเหมือนในฝัน อ้าว! อย่างนั้นขัดกันต่อ ขापวดมากนัก อ้าว! หลุดออกไปเลย หลังหักลงมาเลย เวียนหัวจะล้ม ล้มเลย ตายเป็นตาย สู้กันพักใหญ่ ใจไม่ใช่ไปยุ่งกับความเจ็บปวดนั้นเลย ใจกลับพุทโธไว้ตลอด

ขณะนั้นเองความมหัศจรรย์ก็เกิดขึ้นในใจดวงนี้เอง ทุกขเวทนาใหญ่หลวงดับไปต่อหน้าแบบนี้เอง ง่วงหายไป ไม่ห้วนไหว เมื่อกี้ยังจะตายอยู่เลย ตอนนี้เหลืออะไร ลูกได้รับรู้แล้ว ความอึดอึดใจ ความอึดอึดจิตแท้ พลังของจิตแท้หลังเวทนาดับเป็นเช่นนี้เอง มหาศาลมาก จากนี้เลยเหนื่อยเมื่อยล้าจะตายอยู่เมื่อกี้ ตอนนี้งำลังจะจากไปไม่ทราบ เดินปลิวเลย จนสว่าง คาทาก็ไม่เหน็ดเหนื่อย ซึ่งสิ่งที่จะเข้าไปรับรู้ความส่องใสก็ค่อยคลายตัวออกมา คงเหลือแต่กำลังที่ยังไม่หายไป

ลูกก็กลับมาพุดโธและพิจารณาว่าผลมหัสจรรย์เมื่อครูเกิดได้อย่างไร มันคืออะไร และมีคำตอบชัดขึ้นในใจว่า นี่แหละมนุษย์เราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ลูกได้สัมผัสจริงว่าทุกข์เป็นอย่างไร ความเพียรต้องสุดชีวิตจริงๆ การมาล่วงทุกข์ที่มีคุณค่าจริงๆ สิ่งนี้คือสัมผัส เนื้อสัมผัสที่หลวงพ่อกเคยเทศน์สอนนั่นเอง สัมผัสนี้เป็นสัมผัสโอบล้อมนามาที่เดียว ปอกมือเปล่าทุกข์ยากลำบากมาก ลำบากเป็นที่สุด แต่เนื้อสัมผัสภายในนั้นสุดจะบรรยายเหลือเกินค่ะ

สุดท้ายพิจารณาว่า ทั้งหมดทั้งหมดเกิดจากปัจจัยใดในใจตอนนั้น รู้สึกขอบคุณหลวงตา ขอบคุณหนังสือ ขอบคุณหลวงตาที่เทศน์ประสบการณ์ ขอบคุณถึงที่สุดหัวใจนี้ไม่ยอมแพ้

ตอบ : มันเขียนไปเรื่อยเนาะ เขียนหนังสือหัดมันอ่านยาก ถ้าอ่านยากก็จบ เขาว่าถึงที่สุดนะต่อไปมันภาวนาไปเรื่อย ภาวนาไปเรื่อย เอาแค่นี้ก่อน เอาแค่นี้เขาฝัน เขาฝันว่าเขาหนี หนีโจรร้าย แล้วโจรร้ายตามล่ามาๆ ตามล่ามาเขาฝัน

แต่ความฝันที่ว่า พอฝันแล้วนี่เป็นความฝัน แต่ความฝันเวลามันเป็นความจริงใจ ความฝันเป็นความจริงเพราะเขาฝันแล้วเขามาเดินจงกรม พอเดินจงกรม ย้อนกลับมาที่ความฝันนั้น ถ้าความฝันนั้น เห็นไหม ที่แรกถ้าเป็นความฝันก็เลยบอกว่าธรรมะมาเตือน เวลาธรรมมาเตือนนะ เวลาคนธรรมะเกิดๆ ธรรมะเกิด เวลาเราพิจารณาของเรา เห็นไหม พอจิตมันสงบ หรือจิตมันมีกำลังขึ้นมามันจะมีธรรมะมาเตือนๆ

ไอนี้ก็เหมือนกัน เวลาฝันฝันว่าตัวเองมันมีโจรผู้ร้ายไล่กวาดมา แล้วก็โจรผู้ร้ายนี่เป็นกิเลสใจ แล้วถ้ามีองค์กรก็มีพวกต่างๆ มาดูแลรักษา ไอนี้ก็เป็นฝันอันหนึ่ง ถ้าความฝันอันนี้มันเกิดขึ้น ถ้าความฝันอันนี้มันเกิดขึ้น เห็นไหม ถ้ามันฝันเอง ฝันเองกับธรรมะมาเตือน แต่เขาบอกว่าเขาอ่านหนังสือประวัติภาวนาหลวงตา พออ่านหนังสือประวัติภาวนาหลวงตา ความรู้สึกมันคิดว่า “ไอ้โฮ! คนเราเวลาประพฤติปฏิบัติมันต้องรุนแรงขนาดนี้เชียวหรือ มันต้องรุนแรงขนาดนี้เชียวหรือ”

ความรุนแรงอันนั้นเป็นอันหนึ่งนะ อันนี้มันเป็นความล่งเลงสังสัย ถ้าเป็นความล่งเลงสังสัย เวลาเราปฏิบัติ เวลาเราประพฤติปฏิบัติเราก็ว่าเราเป็นปัญญาชน ถ้าเป็นปัญญาชนเราปฏิบัติของเราด้วยการทำงานของเรา ทำงานขนาดไหนก็ต้องรักษาชีวิตไว้ๆ เพราะว่ารักษาชีวิตไว้ สิ่งที่รักษาชีวิตไว้ ปรารถนาความสุขๆ ใจ กิเลสเป็นเราๆ ใจ ถ้าสรรพสิ่งนี้เป็นเรา กิเลสเป็นเรา เราทำอะไรไม่ได้เลย

แต่คนที่เขามีสติมีปัญญานะ ความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสสาหะ เวลาทำขึ้นมาทำเพื่อคุณงามความดีใจ แต่ความเหน็ดเหนื่อยก็เป็นเรา สรรพสิ่งก็เป็นเรานะ กิเลสมันก็เป็นเราไปด้วย ที่นี้เวลาคนที่เขาปฏิบัติแล้ว เวลาเขาอดนอนผ่อนอาหารใจ เขาอดนอนผ่อนอาหารเพื่อไปทอนกิเลสๆ ถ้าเราอดอาหารกิเลสมันก็อดไปด้วย ถ้าเราอยู่สุขอยู่สบายกิเลสมันก็อ่อนพีไปด้วย นี่ก็เหมือนกัน เพราะกิเลสมันเป็นเราใจ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมาเวลาไปอ่านหนังสือเข้าแล้วมันสังสัย เขาสังสัยว่า “โอ้โฮ! ต้องทำขนาดนี้เชียวหรือ ทำขนาดนี้เชียวหรือ”

นั่นนะมันเลยไปฝันใจ ความฝันอันนั้นเพราะอะไร เพราะความคุ่นชินใจ เพราะความคุ่นชินกับเรา ถ้าเราเป็นคนรักตัวรักตนใจใหม่ เราทำสิ่งใดเราก็ทำด้วยความพอประมาณของเรา แล้วพอประมาณของเรา เราบอกว่าเป็นทางสายกลาง แต่ถ้าใครทำอะไรที่รุนแรงเกินไปเป็นอัตตกิลมถานุโยค ถ้าอัตตกิลมถานุโยคอันนั้นมันเป็นความคิดของเรามันเจ็บไปด้วยกิเลส สมุทัยมันจรมา กิเลสอนุสัยมันนอนเนื่องมากับใจ อนุสัยมันนอนเนื่องมากับใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาท่านเย้ยมารใจ “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดอีกไม่ได้เลย” เกิดจากความดำริของเรา ใจมันคิดมาแล้ว คิดไปมันก็คิดโดยสัญชาตญาณ คิดโดยความคุ่นชินใจ “โอ้โฮ! ต้องขนาดนั้นเชียวหรือ” อย่างนี้พูดประสาเราว่ายังมีบุญนะ คิดว่า “โอ้โฮ! ต้องทำขนาดนั้นเชียวหรือ” มีคนอ่านหนังสือนี้มาก อ่านหนังสือครูบาอาจารย์นะ โอ้โฮ! ถ้าอย่างนี้ไม่ปฏิบัติดีกว่า เพราะอ่านแล้วมันกลัวใจ โอ้โฮ! ถ้าลงทุนขนาดนี้แล้วเดี๋ยวมันตายใจ พอเดี๋ยวมันตาย เดี่ยวมันเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา เดี่ยวทุกข์เดี๋ยวยาก อย่างนี้ไม่ปฏิบัติดีกว่า

แต่ถ้าคนมีศรัทธาความเชื่อ เวลาคนมันจนตรอกนะ เวลาอ่านหนังสือประวัติครูบา อาจารย์ อืม! มันเป็นช่องเป็นทาง เหมือนกับหัวรถจักรมันลากขบวนนั้นไปเลย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติมีปัญญาะ เราพยายามจะชวนชวายเป็นชวายนะ มันมีช่องทางของมันออกไปเลย พูดถึงว่าคนที่ปฏิบัติ คนที่มีศรัทธาความเชื่อ แล้วคนที่มีการกระทำมาเขาก็ตั้งใจของเขา

แต่ของเรา พอเราอ่านแล้วมันอยู่ที่ตรงนี้ ตรงที่ว่าคือนั่นก่อนนอนอ่านหนังสือหลวงตา พออ่านหนังสือเสร็จแล้ว “ไอ้โฮ! มันขนาดนั้นเชียวหรือ ไอ้โฮ! ขนาดนั้นเชียวหรือ” ไอ้! ไปฝันเลย ไปฝันว่าเวลาผู้ร้ายโจรมันตามมาไม่ได้โฮ! เลยนะ เรียกคนช่วย เวลาโจรมันตามมาตั้งแต่ชั้นที่ ๑ กดลิฟต์ชั้นที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ หนีไปตลอด แต่มันคืออย่างหนึ่ง คืออย่างหนึ่งไปชั้นแรกก็ไปเห็นคนตาย คนตายหมดเลย เจียบกริบเลย ไปอีกชั้นหนึ่งไปเห็นชั้นที่ว่าเด็กทารก เด็กแรกเกิด มันไปเห็น นั่นเป็นธรรมทั้งนั้น เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาไปเห็นเข้า พอไปเห็นเข้า ถ้ามันสลดมันสังเวช ทีนี้เห็นเข้ามันก็เห็นว่ามียรภ. มารักษา ถ้ามันพูดถึงว่าโดยธรรมดาธรรมะมันสอน เวลาธรรมมาเตือนๆ ธรรมมาสอนใจ มันบอกคนนี้มีวาสนา มีอำนาจวาสนา เห็นไหม

เวลาที่มีความสงสัยกิเลสมันท่วมหัว เวลากิเลสมันคิดอย่างนั้นทำไม่ได้ ทำไม่เป็น ไม่ ต้องทำ นอนสบายๆ ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม ทุกอย่างมีอยู่แล้ว เดี่ยวเดินไปชนมันเอง กิเลส หลอกทั้งนั้น แต่เวลาความเชื่ออย่างนั้น แต่เวลาธรรมมาเตือนๆ มันก็มาถึงว่าเราต้องตื่นนอน ต้องต่อสู้ ต้องหนี เวลาหนีโจรนะกลัว เพราะโจรมันฆ่า เวลาโจรมันฆ่า เราเห็นได้ว่าโจรมันฆ่า นี่แหละบุคคลาธิษฐาน นี่ไง เวลากิเลสมันทำลายๆ ทำลายเราทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นธรรมะเวลาธรรมอยู่ไหน ก็ธรรมที่มาเตือนนั้นแหละ แต่เตือนแล้ว ตัวเองได้สติใหม่ เตือนแล้วได้ความยังคิดใหม่ เตือนแล้วรู้จักมันเป็นประโยชน์ใหม่ ถ้ามันเป็นประโยชน์ขึ้นมา สิ่งที่ฝันนั้นนะเป็นการเตือน พอเป็นการเตือนขึ้นมา นี่เป็นการเตือน เห็นไหม เวลาคนที่ปฏิบัติเหมือนกัน เวลาจิตมันสงบแล้วเห็นนิมิต เราแก้ไขได้ เพราะเราประพฤติปฏิบัติ สติเราสมบูรณ์อยู่ จิตมันสงบ จิตสงบแล้วเห็น

แต่ถ้าไปฝัน ฝันว่าแก้ไม่ได้ เพราะฝันเรานอนหลับ เวลาบางคนบอกภาวนาดีในฝันนะ บอกเวลาฝันไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เราบอกไปเห็นกันจริงๆ หรือ ไม่ใช่! ฝัน อำนาจวาสนาของคนมันร้อยแปด มันหลากหลายมาก ถ้าคนหลากหลายขึ้นมา เวลาภาวนาเวลาที่มีสติสมบูรณ์ทำอะไรไม่ได้ ภาวนาทุกข์ยากมาก เวลานอนหลับฝันเป็นขึ้นเป็นอันเลย เวลาฝัน อันนั้นก็บุญอันหนึ่งนะ เป็นความฝัน ได้เฉพาะในฝันไป แต่เวลาปฏิบัติจริงๆ ไม่ได้ มี มีคนมาถามปัญหาเยอะมาก แหม! เวลาเล่าให้ฟังเราก็แหม! ชื่นชมนะ เออ! คนนี้ภาวนาเก่ง แล้วบอกว่าให้แก้ไข ทำไม่ได้หรอกเพราะมันเป็นความฝัน มันอยู่ในฝัน

ใช่! เวลาฝันมันแก้ไม่ได้ เพราะ เพราะฝันเราควบคุมไม่ได้ ฝัน ถ้าคนมีสติดีนะ เวลาฝัน เวลาสงสัยในฝันแล้วแก้ในฝันเลยก็มี คุณภาพของจิตมันจะดีกว่าที่ว่าฝันแล้วแก้ไม่ได้นี้ระดับหนึ่ง เวลาบางคนฝันนะ ในฝันมันถามตอบกันในฝันเลย แต่ก็เป็นการถามตอบในฝัน มันก็เป็นความฝัน ไม่ใช่ปัจจุบันนี้ มันก็ยังแก้ไม่ได้ แต่จิตของคนมันมีหยาบมีละเอียด เวลาฝันเป็นของมันไป

แต่ไม่ใช่ นี่เวลาฝัน ฝันถึงว่า เห็นไหม ฝันให้เราเข้าไปในตึก ๔ ชั้น ตึก ๔ ชั้น อริยสัจ นั่นแหละ ให้เข้าไปเห็นคนตาย ให้เข้าไปเห็นเด็กทารก ให้เข้าไปเห็นหมอ ให้เข้าไปเห็น แล้วเราจะทำอะไร เราจะแก้ไขอย่างไร ใต้นั้นเป็นความฝัน เป็นการบอกอำนาจวาสนา ที่นี้พอฝันแล้วพอตื่นจากฝัน พอตื่นจากฝันขึ้นมา มาเดินจงกรม มาเดินจงกรมมาพิจารณาของตน พิจารณานะ ใต้นั้นเป็นเหตุ เวลาคนมาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เวลาเราจะภาวนา หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โอ ถ้าเราไม่หายใจเข้านี่ก็พุท ไม่หายใจออกนี่ก็โอ หายใจทิ้งเปล่าๆ

พอหายใจเข้าระลึกลงถึงพุท หายใจออกระลึกลงถึงโอ ก็เป็นพุทธานุสติ หายใจเป็นอานาปานสติ กำหนดพุทโธเป็นพุทธานุสติ แล้วจิตเป็นคนกำหนด มันก็เป็นการประพฤติปฏิบัติโดยปัจจุบัน เวลาเราทำนะ แล้วเราทำเพื่อให้จิตมันสงบ เห็นไหม หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โอให้มันงานทำ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราเดินจงกรม เรานั่งสมาธิภาวนา คนที่ภาวนาแล้วไม่ได้ผล มันไม่มีเหตุ มันไม่มีงานให้ทำ ถ้ามีงานให้ทำ เวลาจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ได้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันได้พิจารณา แต่ถ้ามันไม่เห็น ที่ภาวนากันอยู่ปัจจุบันนี้ที่มันไม่ก้าวหน้าเพราะมันไม่เห็น ถ้าเวลามันเห็น เห็นก็เห็นโดยวิปัสสนิก เห็นโดยการสร้างภาพ มันไม่เห็นตามข้อเท็จจริง ถ้าเห็นตามข้อเท็จจริง ถ้าจิตจริงเห็นจริง จิตมันไม่จริง ไม่จริงเพราะมันไม่เป็นสมาธิไง ไม่เป็นสมาธิมันมีสมุทัย มันมีความคิดไง

ถ้าเป็นสมาธิจิตตั้งมั่นๆ มันเป็นสมาธิจิตตั้งมั่นไม่พาดพิงในอารมณ์สิ่งใดทั้งสิ้น แล้วมันมีกำลัง สติมันนุ่มไปสู่อสติปัญญา ๔ มันเห็นตามความเป็นจริง เวลาพิจารณาไป เราจะบอกว่ามันต้องมีเหตุ ถ้ามันมีเหตุนะ พอมีเหตุมีการภาวนา โอ้โฮ! มันคึกคักมาก คนถ้ามีงานทำๆ นะ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาได้ทั้งวันทั้งคืนเลย แต่คนถ้าไม่มีงานทำไง เดินจงกรมมันก็แห้งแล้ง นั่งสมาธิไปก็หลับ นั่งสมาธิโงกวงเป็นหัวตอ มันไม่มีงานทำ มันไม่มีงานทำ

นี่พอฝัน ฝันเสร็จแล้วพอเข้าทางจงกรม เห็นไหม มีงาน มีงานคือว่าเอาความฝันที่มันเพ็งฝันสดๆ ร้อนๆ เอามาพิจารณา เอามาพิจารณา เห็นไหม เราเอามาพิจารณา เดินจงกรม เขาถึงบอกเขาพิจารณาไปว่าไฉนนั้นเป็นอะไร ไฉนนี้เป็นอะไร พิจารณา เดินจงกรมพอจิตมันกลับลงอีก เขาบอกว่าเกิดความมหัศจรรย์มาก ปวดหลัง ปวดเอว ปวดเจ็บแข้งเจ็บขาไปหมดเลย หายหมดเลย ถึงความมหัศจรรย์ นี่ข้อเท็จจริง

เวลาที่เขาปฏิบัติกันๆ มันเป็นวิธีการ เป็นวิธีการปฏิบัติอย่างหนึ่ง เป็นรูปแบบอย่างหนึ่ง หลวงตาท่านบอกว่าปฏิบัติกันพอเป็นพิธี ที่เขาปฏิบัติกัน ปฏิบัติกันพอเป็นพิธี พอเป็นพิธี มัน ก็ดี เด็ก เห็นไหม เด็กเวลามันเล่น มันทำของเสียหาย มันไปทำของเสียหายซะไหม เด็กให้มันเรียบร้อย ให้มันนั่งสงบๆ เห็นไหม มันก็เป็นเด็กดี

นี่ก็เหมือนกัน จิตโดยธรรมชาติมันคิดโดยกิเลสทั้งนั้น แล้วปฏิบัติพอเป็นพิธี นั่งสมาธิ เดินจงกรมพอเป็นพิธี ก็จัดให้มันเรียบร้อย ก็เป็นเท่านั้นเอง แต่มันไม่สงบ มันไม่เป็นสมาธิ พอ

มันเป็นสมาธิขึ้นมาจิตมันลงเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิมันมีกำลังของมัน แล้วมันมีเหตุ มีเหตุ คือว่ามันมีงานทำของมัน เพราะมันมีความฝันเป็นเหตุ มันพิจารณาของมันไปๆ เขาบอกว่าสิ่งที่ เป็นความมหัศจรรย์เิง เขาบอกเขามหัศจรรย์มาก

เราจะบอกว่า เวลาฝันนั้นนะธรรมะมาเตือน เวลาเดินจงกรม เดินจงกรม เห็นใหม่ ที่ เดินจงกรม ๒ - ๓ ชั่วโมงขึ้นมาต่างๆ ใ้ที่ความเจ็บปวดมันปล่อยหมด มันเว้งว่างหมด มันเป็น ความมหัศจรรย์หมด อันนั้นก็ประสพการณ์ของจิต เป็นประสพการณ์ของจิตนะ ถ้าเรา ปฏิบัติพอเป็นพิธีก็อย่างที่ทำๆ กันมา พอเป็นพิธีปฏิบัติเอาบุญไป ปฏิบัติเพื่อบุญกุศล แต่มันไม่ เป็นปัจเจกตั้งเป็นสันติปฏิญญาโง่ แต่เวลาฝันขึ้นมา ธรรมะมาเตือนแล้วว่าจะต้องเอาจริงเอาจังไร มันเลยมีกำลังใจเิง มีกำลังใจว่าพอตื่นนอนขึ้นมาเข้าทางจงกรม พอเข้าทางจงกรม พิจารณา ตามในความฝัน เพราะความฝันมันฝันไปแล้วมันเห็นอย่างนั้นมันแบบว่ามันสะเทือนใจ มันเป็น ปัญหาของเราเอง

เวลาเราพิจารณา พิจารณาด้วยสติปัญญา ด้วยความสมดุขของมัน ความพอดีของมัน มันก็ปล่อย เวทนาหายหมด สิ่งนี้มันเกิดจากจิต แต่ไม่ใช่จิต เวลามันปล่อยแล้วมันก็กลับมาสู่ จิต จิตมันก็เป็นความมหัศจรรย์เิง มหัศจรรย์นะ ผลของการปฏิบัติ ถ้าผลของการปฏิบัติ สิ่ง ที่ ปฏิบัติมันก็เป็นผลงานของผู้ที่ปฏิบัติ นั้น เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันติปฏิญญา แล้วมันก็จะฝัง อยู่จิตดวงนั้น เป็นปัจเจกตั้งของจิตดวงนั้นเป็นผู้เห็น จิตดวงนั้นเป็นผู้ที่ได้ผลตอบแทน นั้น แล้วมันฝังอยู่ที่นั้น เป็นของส่วนบุคคล

เห็นใหม่ ที่บอกว่า เวลาปฏิบัติๆ ธรรมะเป็นส่วนบุคคลๆ ส่วนบุคคล เวลาเราทุกข์ เรา ทุกข์ส่วนบุคคลนะ เดินจงกรมอยู่ ๔ คน คนหนึ่งก็มีความสงบพอสมควร อีกคนหนึ่งมีความสงบ มาก เขาก็มีความสุข อีกคนหนึ่งปฏิบัติไม่ได้เลย ส่วนบุคคล อีกคนหนึ่งปฏิบัติแล้วล้มเหลว ตลอด เป็นความทุกข์ทั้งนั้น ทุกข์ในใจ ปฏิบัติอยู่ ๔ คนเท่ากัน เหมือนกัน แต่ผลตอบรับไม่ เหมือนกัน เป็นส่วนบุคคลๆ หมดละ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติของเรา เราฝันเราก็ฝันของเราเอง เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา ด้วยวุฒิภาวะคือมันนึกคิดได้ ถ้ามันไม่นึกคิดได้นะ ฝันตื่นนอนขึ้นมา ก็ โอ้โฮ! ตกใจ นอนอยู่นั่นนะ นอนอยู่ด้วยครุ่นคิดอยู่นั่นนะ ไม่ทำต่อ เห็นไหม

ฝันตื่นขึ้นมา ตื่นขึ้นมาเข้าทางจงกรมเลย ทางจงกรมเสร็จก็เอาความฝันนั้นมาเป็นเหตุ ให้ได้การพิจารณา พอพิจารณาขึ้นมาแล้วมันก็ปล่อยวาง พุดถึงว่าผลของมัน เห็นไหม ว่า ธรรมะมาเตือน ถ้ามันสอนมันปฏิบัติแล้วมันต้องได้นำได้เนื้อ เวลาปฏิบัติไปแล้วถ้ามันได้นำได้เนื้อ มันก็เป็นประโยชน์กับเรา พุดถึงในการปฏิบัตินะ ถ้าปฏิบัติได้ นี่พุดถึงผลของที่เขามาอยู่ หลายวัน กลับไปแล้ว แล้ววันนั้นเขาจะถามปัญหา

เราบอกว่าเราจะมาตอบวันนี้ เราจะมาตอบตอนเป็นการเป็นงานไป แล้วตอบแล้วก็จบ แล้วถ้าปฏิบัติก็ปฏิบัติไปเรื่อย ถ้าปฏิบัติต่อเนื่องไป เพราะว่าทุกคนต้องการคุณงามความดี ทุกคนปฏิบัติแล้วก็ต้องการให้ได้ผล ปฏิบัติได้จริงใจ เราแสวงหานั้น ความเชื่อเป็นเรื่องหนึ่งนะ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปมันจะได้จริงไม่ได้จริงนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้ามันได้จริงก็ได้จริงของเรา ถ้าเป็นสัมมาทิฐิเวลาปฏิบัติแล้วได้จริงตามความเป็นจริง มันจะเป็นคุณประโยชน์

ถ้าปฏิบัติไปแล้วเป็นความจริงของเรา ความจริงของผู้ที่ปฏิบัติ แต่มันไม่ลงสู่ ธรรม มันไม่เป็นความจริงในธรรมใจ เพราะปฏิบัติแล้วมากน้อยแค่ไหน จิตมันจะปล่อยวางอย่างไร มันจะปล่อยวางโดยขาดสติ มันจะปล่อยวางโดยเป็นธรรมหรือเป็นโลก ถ้าเป็นโลก เป็นโลกก็ปล่อยแล้วไม่มีสิ่งใดเป็นสาระ ถ้าปล่อยที่เป็นธรรมมีสาระ ทั้งนั้น การปล่อย ปล่อยด้วยอะไร ปล่อยด้วยสติ ปล่อยด้วยสมาธิ ปล่อยด้วยปัญญา การปล่อยที่มันมีคุณสมบัติมากน้อยแค่ไหน แล้วถ้าปล่อย ปล่อยอย่างไร มันจะเป็น ความจริงความจริงของผู้ที่ปฏิบัติ นั่น ผลของการปฏิบัติเนาะ จบ

หลวงพ่อก : อันนี้คำถามในเว็บไซต์นะ

ถาม : เรื่อง “ทางเดิน”

หลวงพ่อก : เขาว่าทางเดินนะ

ถาม : กราบนมัสการหลวงพ่อกิ่ง ครั่งล่าสุดผมเขียนมากราบเล่าถวาย ท่านอาจารย์เมตตาตอบในชื่อ “กิเลสโดยย่อ” คราวนี้ผมจะเล่าถวายตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันโดยเขียนเป็นเพียงบางส่วน เพราะมันอาจจะยาวมากเกินไป

ตอบ : เราก็เลยจบเลย เพราะเพียงบางส่วน ๑๐ หน้า ถ้าทั้งหมดเป็นหนังสือหลายเล่มแน่ๆ เลย เพียงบางส่วน ๑๐ หน้า

ฉะนั้น คำว่า “กิเลสโดยย่อ” เพราะเขาเขียนมา เขาเขียนมาแล้ว เขาบอกว่าเขาเคยปฏิบัติครูบาอาจารย์มา ปฏิบัติมาหลายสิบปีแล้ว แล้วปฏิบัติโดยการทำสมาธิบ้าง โดยการให้ปัญญาบ้าง แล้วบางที่เขียนถามหลวงพ่อกิ่ง หลวงพ่อกิ่งเอ็ดเอาบ้าง

เวลาเอ็ดเอาบ้างนี่นะ คำว่า “เอ็ดเอาบ้าง” นักปฏิบัติ เห็นไหม เวลาเขียนถ้านักปฏิบัติโดยส่วนตัวมันพูดได้จะเจนนิดชัดเจน เวลาโดยส่วนตัว แต่ถ้าเขียนมาถามมันเหมือนกับถามธรรมะขั้นใดก็แล้วแต่ ถ้ามันพูดออกไป ถ้าคนมันเป็นสาธารณะพูดออกไปเพื่อให้คนอื่นรับรู้ ถ้ามันพูดถึงบางอย่าง โลกเขาจับไม่ได้ ว่าอย่างนั้นเถอะ ถ้าโลกจับไม่ได้ เวลาเขียนมา เราถึงได้เอ็ด ถ้าเราเอ็ดนะ เราเอ็ดมันแบบว่าคนที่เขาจะถามปัญหาเขาเรียกกาลเทศะ สมควรไม่สมควร

แล้วถ้าสมควรเขียนชัดๆ ครูบาอาจารย์ท่านรู้ แต่บางที่เขียน เขียนต้องการให้เปิดทางหรือเขียนให้เห็นตาม ที่เวลาเอ็ด เอ็ดอย่างนั้นนะ มันมีหลายคนเวลาที่เขียนมาแล้วเอ็ดแรงมาก เพราะอะไร เขาพยายามจะฟังเว็บไซต์ แล้วก็จับประเด็นมาถามเป็นประเด็นๆ แล้วจับประเด็นมาถาม คำถามอย่างนี้มันไม่เป็นประโยชน์ มันไม่เป็นประโยชน์เพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่งานที่เขาปฏิบัติแล้วติด เช่น เขาปฏิบัติสิ่งใด เขาไปรู้เห็นสิ่งใด แล้วเขาสงสัยสิ่งใด ถ้าเขาเขียนอย่างนั้นมาถามเรานะ ใ้อโฮ! ตอบน้ำไหลไฟดับเลย ตอบได้ชัดเจนมาก

แต่ถ้าไปจับประเด็นมา ไปจับเพราะส่วนใหญ่แล้วก็เอาคำ เพราะเวลาถามคุณนะ เวลาที่ว่าหลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านสั่งสิ่งใดที่เป็นหลัก เป็นสิ่งที่ว่าท่าน

เตือนไว้ อันนั้นมันมีเหตุมีผล แล้วเวลาพูดอะไรมันฝังใจไป เพราะหลวงตาท่านพูด ท่านอยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันจะพูดที่เล่นที่จริง ที่เล่นที่จริงเพราะอะไร

เพราะเหมือนเด็ก เราคุยกับเด็ก เด็กทำงานมันจะได้ผลหรือไม่ได้ผลนะ เราคุยกับเด็ก ถ้าบอกจริงจังก็น่าไป เด็กมันก็จะกลัว บางทีพูดเอาใจ เอาใจก็เหมือนพูดเล่น แต่การพูดเล่นนั้น มันมีความจริง แต่พูดความจริงๆ เขาอาจจะสะดุ้งกลัว อาจจะไม่กล้ากระทำตาม ก็พูดแบบให้ นิ่มนวล หลวงตาท่านบอกว่า“หลวงปู่มันท่านพูดมีที่เล่นที่จริง แต่ของเราไม่เล่น เรามีจริงทั้งนั้น เราจริงตลอด” แล้วจริง เวลาจริงแล้วมันจริงแล้วเราเชิดชูไป

แต่เวลาถ้าเป็นกิเลสนะ กิเลสมันจะตีตัวเสมอท่าน มันจะวัดรอยเท้า คำพูดบางคำมัน มีคุณค่า เราก็มาพูดเล่นพูดหัวกันจนหลวงตาท่านเอ็ดพระนะ ให้อพวกหมาบ้า หมาบ้ามันหันมา กัด กัดฉีกธรรมะไป ถ้าพูดภาษาเราก็แบบว่าเหยียบย่ำ พูดหยอกพูดเล่น เอาธรรมะมาล้อเล่น หลวงตานี้ไม่ได้นะ ตอนอยู่สมัยใหม่ๆ ต้องมีสติ ต้องจริงจังก์ตลอด ต้องรอบคอบตลอด ไม่มีที่ เล่นที่จริง คำว่า “ที่เล่นที่จริง” คือหมาหยอกไก่ ธรรมะหมาหยอกไก่หรือ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเขาเขียนมาไป บอกว่า “บางทีผมถามมาโดนหลวงพ่อเอ็ดเยอะ มาก”

เวลาเอ็ดมันเอ็ดเพราะเหตุนี้ อ้าว! ก็เอาตามความเป็นจริง ถ้ามันเป็นความสงสัยจริงๆ เขียนมาจริงๆ ไม่มีเอ็ดหรอก แต่ถ้าจะเอ็ดนะมันมีเลศนัย มันมีอะไรแฝงเร้น ถ้าอย่างนี้ใส่เต็มทีเดียว เพราะถ้าไม่อย่างนั้นนะ มันไม่ทันกิเลสไป พูดเรื่องธรรมะแล้วมาล้อเล่น มาพูดเทียบเคียง อย่างนี้ มันเหมือนไม่จริงใจ ความไม่จริงใจ การปฏิบัติความไม่จริงใจมันจะเอาความจริงมาจากไหน คนเราเวลาจะประพฤติปฏิบัติมันต้องจริงมาตั้งแต่ต้น เราจริง

เวลาหลวงตาท่านพูด “ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าเป็นความจริง แล้วถ้าเราไม่จริง เราจะได้ความจริงอันนั้น ความจริงอันนั้นเราต้องจริงก่อน พอเราจริงแล้ว

เราจะได้ความจริงอันนั้น” นี้พูดถึงว่า เพราะเขาเขียนมาด้วยความน้อยใจใจว่า “บางทีโดนหลวง พ่อเอ็ดเยอะมาก” อันนี้อันหนึ่ง

อันที่สอง อันที่สองบอกว่า “เป็นแนวทางเดิน อยากให้หลวง พ่อชี้ว่ามันถูกต้องหรือไม่”

ถ้าเป็นทางเดินนะ ทางเดินที่เราเดินมา ทางเดินทางที่เราประพฤติปฏิบัติ ต่างคนต่าง ขวนขวาย ต่างคนต่างมุ่งมั่นเพื่อจะไปถึงที่สุดแห่งทุกข์ การถึงที่สุดแห่งทุกข์มันเป็นอำนาจ วาสนาของคน ถ้าอำนาจวาสนาของคนเราพยายามประพฤติปฏิบัติของเราให้ความจริงจังของเรา แล้วถ้าปฏิบัติจริงจังของเรา ผู้ที่ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย เขาก็มีโอกาสของเขาที่เขาจะบรรลุธรรม ของเขา โดยที่เขาปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายตามความเป็นจริงของเขา เพราะเขาได้สร้างอำนาจวาสนา อย่างนั้นของเขา

แล้วทางเดินๆ เราเดินของเราขนาดนี้ ถ้าเราเดินมาขนาดนี้เราก็พยายามชวนขวาย ของเรา แล้วพยายามชวนขวายของเรา ถ้ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด สิ่งที่ทำไปแล้วมันเป็นอดีตไป ทั้งนั้น สิ่งนั้นคือประสบการณ์ แล้วเราทำของเรา ปัจจุบันนี้ทำของเรา เริ่มต้นของเราปัจจุบัน ทางเดินของเรา เราก็ต้องทำจริงของเรา ทำจริงของเรา เรามีอำนาจวาสนาขนาดไหน เราทำ ความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา เห็นไหม เรามีสติปัญญาของเราเท่าไร เราทุ่มเทเท่านั้น

เวลางานทางโลก ที่งานทางโลกมันยังต้องพึ่งพาอาศัยกัน เราทำสิ่งใดที่เกินหน้าเกิน ตาสังคมแล้วมันจะเป็นจุดเด่น มันจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี เรายังต้องพยายามระงับ อันนั้นเป็นทางของ โลก แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติมันเป็นเรื่องภายในของเรา ถ้าเป็นเรื่องภายในของเรา นะ ศีล สมาธิ ปัญญา การตั้งใจของเรา เราทุ่มไปทั้งตัวเลย เพราะเรานั่งหลับตาอยู่ เดินจงกรมอยู่ ไม่มี ใครมารู้ความในใจเราหรอก

เวลาปฏิบัติทุ่มเทเต็มที่เลย กิริยาการเดินจงกรมกับกิริยาการนั่งสมาธิเหมือนๆ กันทุก คน แต่ใช้เรื่องกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก เรื่องมรรคเรื่องผลในหัวใจของคน มันไม่ เหมือนกัน มันไม่เท่ากัน แล้วไม่ต้องไปแคร์ใคร เราทุ่มเทของเราเต็มที่ๆ เลย เวลาเดินจงกรม นั่ง

สมาธิภาวนา ทุ่มของเราไปเต็มที่เลย แล้วถ้ามันมีปัญหาสิ่งใด ครูบาอาจารย์มี เราก็ปรึกษาท่าน ทำความจริงอย่างนี้ ทำความจริงอย่างนี้ นี่ทางเดินสิ่งที่มันผิดพลาดไปแล้วผ่านไป

ฉะนั้น เพราะเรื่องทางเดิน เขียนมา เขียนมาก็อ่านแล้ว อ่านหลังไมค์แล้ว พออ่านหลังไมค์เข้าใจแล้ว ไม่ต้องเสียใจนะ หลวงพ่อไม่อ่านของผมเลย แล้วหลวงพ่อก็อุดเอออๆ อ่านแล้วแต่ไม่มาอ่านตรงนี้ มันเสียเวลา อ่านหมดแล้ว พออ่านหมดแล้วที่ว่าหลวงพ่อดีดอย่างนั้น เวลานั่งสมาธิที่ไปพิจารณาอยู่ที่ในโบสถ์ ที่พิจารณาเวทนาแล้วมันดับลง เออ! ที่อ่านมาทั้งหมดอันนั้นดีที่สุด อันที่ว่าเวลามันสักแต่ว่าเลย ว่างๆ อันนั้นนะใช้ได้ แต่! แต่ก็ได้หนเดียว

อันอื่นเราดูแล้วก็ผิวเผิน แต่อันที่ไปนั่งภาวนาที่สู้กับเวทนานั้น แล้วเวทนาดับหมด เวลาขับรถกลับบ้านมองโลกนี้มันเหมือนกับใบไม้แห้งเลย เวลาคนที่ปฏิบัติแล้วเป็นอย่างนั้นนะ ถ้าจิตมันลง จิตมันดีๆ นะ มองเรื่องโลกๆ เป็นเรื่องไร้ค่า ไร้ค่า เออ! อันนั้นนะดีที่สุด แล้วพยายามทำต่อเนื่องไป ทำต่อเนื่องไป

สิ่งนั้นถ้ามันสงบแล้วเราก็ฝึกหัดพิจารณาของเราไป แล้วที่ปฏิบัติไปแล้วเป็นการยืนยันไง เขียนมาให้หลวงพ่อยืนยันว่า “ทางเดินนี้ถูกต้องหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร ควรทำอย่างไรให้มันเพิ่มขึ้น ควรทำอย่างไรให้มันเข้าสู่ทาง” มันก็อยู่ที่วาสนา อยู่ที่ความพอดี อาหารของเรา เห็นไหม เราชอบอาหารสิ่งใดเราก็ว่าของเราพอดี แต่ไปให้ใครกิน คนอื่นเขาไม่ชอบรสชาติแบบเรา เขาก็บอกไม่เห็นอร่อยเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติของเรา ความพอดีของเรา เราก็หาของเรา แล้วปฏิบัติของเรา ทางเดินของเราไง ทางเดินของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงนะ แล้วมันจะได้จริงหรือไม่ได้จริงมันก็อยู่ที่วาสนาของคนด้วย แต่เราเป็นการปฏิบัติบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราปฏิบัติของเราปฏิบัติจริงจังเพื่อบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ผลของการปฏิบัติเป็นของเรา ผลของการปฏิบัติเป็นการสร้างสมบุญญาธิการของเรา เรา

ปฏิบัติของเรา ถ้าเป็นผลของเราก็โอเค ถ้าปฏิบัติไปแล้วเราก็บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราได้บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่แล้ว อันนี้มันเป็นความมั่นคงของเราไป

ฉะนั้น “ทางเดินนี้ถูกต้องไหม” ถูก! “แล้วปฏิบัติแล้วถ้าถูกต้อง ผมต้องได้มรรคผลนิพพานสิ” ได้มรรคผลนิพพานอยู่ที่ความสามารถ อยู่ที่อำนาจวาสนาของเรา แต่เราปฏิบัติของเราเป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นปัจจุบัน เป็นผลของเรา แล้วเราทำของเราต่อเนื่องไป เพราะนี่เป็นหนทางเดินของเรา หนทางเดินของเราคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ แต่เราปฏิบัติธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า-เจ้าตรัสรู้แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้กราบธรรมะๆ

แต่ของเรา เรากำลังประพฤติปฏิบัติอยู่ เราประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ปฏิบัติธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม แต่เราปฏิบัติธรรมให้ได้คุณธรรมในใจของเรา เราปฏิบัติของเรา ขวนขวายของเรา ทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา แล้วถ้ามีสิ่งใด เห็นใหม่ ให้กำลังใจตนเอง ให้กำลังใจตนเองพอเดินได้ ปฏิบัติของเราเพื่อเป็นผลของเราเนาะ เอวัง